Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Lösnummerpris: 15 öre

TIDEVARVET

Nr 38—20 SEPTEMBER

Nr 38 — 2 ÅRG. 1924

Tidevarvet n:r 38.

Den blomstrande djävulsindustrien är byggd på den redogörelse för det kemiska och bakteriologiska krigets möjligheter, som avgivits av Nationernas Förbunds avrustningskommitté. Slutsatsen blir, vi vilja icke uppmuntra den.

Porträtt av en ung man är det första i en serie porträttstudier av *Devinez*.

Vår ledande artikel frågar: *Var är liberalismen?*

Tidevarvet har sedan sin begynnelse hållit ett öga på kvarntrusten. Vi redogöra här i art. *Kvarntrustens maktpolitik* för dess försök att binda spannmålshandlarna vid sig till nackdel för jordbruket, för kvarnarna utanför ringen och, naturligtvis, för allmänheten. Vad Tidevarvet åter och åter vill framhålla är detta: man skall inte bara ropa på tullar för att skydda jordbruket. Man skall tillvarata dess avsättningsmöjligheter på andra vägar och dessutom gå till roten med felen i produktionssättet.

Ernst Norlind har nedskrivit sina Tankar vid läsningen av en fredsbroschyr.

Fru *Elsa Alkman*, som står som tredje namn på den liberala kandidatlistan i Malmöhus län har sänt oss en artikel, *De två fronterna*, där hon opponerar mot den uppfattning som kom till uttryck i vår artikel om Gränslinjen.

I den permanenta konstutställningen framlägger *K. J.* sina tankar om den trafikerande publikens förhållande till friluftskonsten.

Tidevarvet har mer än fördubblat sin upplaga i Skåne, delvis tack vare det livliga intresset för Frisinnade Kvinnors valrörelse där. »I stället för att klaga (över ogynnsam placering) ha kvinnorna handlat» säger Kristianstadsbladet. Och det gilla skåningarna till slut ändå.

Tre avrustningskandidater:

Elsa Nordlund, Kristianstad
Hanna Landberg, Gävle
Märtha Bucht, Luleå

För kvinnlig ungdom

börja den 1 nov. vid

Gästriklands Folkhögskola, Västerberg, Storvik,

följande 5 månaders kurser: **Folkhögskolekurs** med vävnad, sömnad och husmodersutbildning. **Andraårskurs**, lämplig även som **förberedelse** för fackutbildning för blivande lärarinnor, sjuksköterskor etc. Särdeles låga avgifter för undervisning, mat och bostad. Stipendier och friplatser. Il. prospekt genom rektor K. Hedlund.

Den blomstrande djävulsindustrien.

Vi vilja icke uppmuntra den!

»Brevduvor kunna mycket väl leva (under gasanfall) i en bur, skyddad av ett stoff, som impregnerats av motgifter.»

Denna lugnande försäkran är inte en dåres fantastiska replik, den är hämtad ur den rapport om det kemiska kriget, som *Nationernas förbunds tillfälliga avrustningskommitté* avgivit och betecknar, efter som brevduvor användas för militära ändamål, lösningen av ett militärt problem.

Men varje ny uppfinning inom den framåtgående djävulsindustrien betyder ett nytt problem för dem som uppfinna skyddsmedel. *Lyckligtvis* säger rapporten, *har skyddet mot de skadliga ämnena utvecklats på samma gång som deras användande under kriget tilltog.*

Ja, i sanning, vi måste skatta oss lyckliga, när vi läsa om, vilka förträffliga skyddsmedel som uppfunnits. Men för att vara verkligt lyckliga, måste vi först veta vad det är vi måste skydda oss emot. Därom lämnar också rapporten upplysning. Det finnes tusentals gaser, men de kunna gå in under tre huvudkategorier: de *irriterande*, de *kvävande* och de *giftiga*. *Inom den första* gruppen må nämnas *tårgaserna*, men dessa äro ingenting farligt, de göra bara den, som utsättes för dem, blind på några timmar eller dagar. Sedan finns det de *arsenikhaltiga gaserna*, som utlösa nysningar, outhärdlig huvudvärk och kvävningssymptom. Inte heller de äro dödliga, om bara den angripne har självbehärskning nog att inte ta av skyddsmasken. Men så finns det så kallade senapsgaser, som frambringa sår på huden och slemhinnorna. Råkar man för längre tid in i ett sådant gasmoln — och de fördunsta endast långsamt — kan man få varbildningar över hela kroppen. Senapsgasen »genomtränger kläderna och förvandlar dem till veritabla dragplåster, vilka vid beröring meddela sina blåsbildande verkningar». De föremål, som genomträngts av denna gas, det må vara marken vi gå på eller kläderna vi bära, behålla sin angreppskraft under ett visst antal dagar.

Så ha vi *kvävgaserna*, som direkt angripa lungorna så att den som inandas dem dör som en drunknande under en förfärlig dödskamp. De *giftiga* gaserna, t. ex. de föreningar, som grunda sig på cyanvätesyra, förlama hela nervsystemet, då de tillföras i tillräckliga doser.

Det *bakteriologiska* kriget står endast inför sin begynnelse. Om detta säger rapporten, att man för närvarande inte har så mycket att frukta därav. Man kan nämligen skydda sig mot förorening av vattnet med kolera- och tyfusbaciller genom att filtrera vattnet eller behandla det med klor, man kan också sätta en preventiv vaccination mot dess verkningar.

Och mot gaserna finns det, som sagt, gasmasker. Dessa hjälpa dock icke mot senapsgaserna, som tränga genom kläderna och verka på huden. För dem måste soldaten skydda sig genom att pådraga sig en dykardräkt, som isolerar honom från den yttre atmosfären och tillför syrehaltig luft. Denna dykardräkt, som betraktas som en teoretiskt tilltalande lösning, har dock det emot sig, att man inte kan orka kriga i den.

Och den civila befolkningen, hur går det för den? Doktor Naima Sahlbom, som åsett en gaskrigsövning under en kemistkongress i Amerika, beskriver i en mycket intressant artikel i »Nya Vägar», hur gaserna skötos ner av krigsaeroplanen. Och avrustningskommitténs rapport, förutser att en fiende skulle frestas att begagna möjligheten att genom gasbombardemang sätta viktiga industricentra ur funktion.

Rapporten medger att vad den civila befolkningen angår är skyddsproblemet icke löst. Men tillägger, att *man får hoppas att man skall finna ett verksamt medel att skydda de civila befolkningarna.*

Vi säga för vår del: vi hoppas, att det icke kommer att lösas. Låt oss tänka oss, att ett lands befolkning inför krigshot kunde förses med gasmasker och dykardräkter, vaccineras mot kolera, tyfus och pest, erhålla apparater för filtrering av dricksvatten och så frimodigt motse ett anfall! Ett sådant tillstånd vore värre än döden. Då är det förslag långt radikalare, som en engelsk fackman framkommit med, det nämligen, att till civilbefolkningen skulle utdelas tillräckligt antal dödliga piller, som skulle erbjuda den säkraste vägen att undgå fasorna av ett anfall med eld och giftbomber.

Det är dit, vi komma om vi dra utvecklingens linjer i den riktning dit de nu peka.

Kemien är verkligen en underbar gren av vetenskapen. Den kan utexperimentera en rad av nyttiga och oumbärliga produkter, läkemedel, färgämnen, gödningsämnen. Men den kan också med ringa möda förvandla hela denna industri till en djävulsindustri med gränslösa möjligheter att förgöra allt levande, som spirar ur jorden och vandrar på den.

Men vem har ingivit den kemiska vetenskapens utövare idén att leka med dessa lömska och fruktansvärda möjligheter?

Jo, det är den militära organisationen, som gripit utsikten att kunna använda dem i krigets tjänst.

Hur kommer det sig, att staten, som står i ansvar för sina borgares liv, och annars slår ner även på vanliga enkelmord, icke behandlar som kriminaldårar dem, som syssla med att utexperimentera medel mot det mänskliga livet?

Därför att kemisten arbetar med utsikten att hans djävulsuppfinningar kunna användas till fosterlandets försvar och andra nationers förintelse, och därför att skillnaden inte är så stor mellan honom och vapenfabrikanten, som tillverkar granater och explosiva ämnen. Om han dessutom kompletterar sitt arbete med att uppfinna skyddsmasker, skyddsdräkter, filtrer, motgifter, då blir han oumbärlig för fosterlandet.

Kan man tänka sig att med internationella överenskommelser inskränka användningen av den blomstrande djävulsindustriens produkter?

Nej, det är enligt erfarenheterna från föregående krig otänkbart att i en strid om liv och död ett folk skulle avstå från att använda vapen, som det har i sin makt.

Fulländningen av kriget kan inte hejdas. Det finns ingen återgång till mera gammaldags vapen.

Det finns bara en möjlighet: att göra slut på kriget.

Men hur skola vi då kunna gå och rösta för någon slags försvarsorganisation, när vi veta vad som verkligen ligger bakom orden: ett effektivt försvar? Ett verkligt effektivt försvar vilja vi fredsaktivister inte att Sverige skall lägga sig till med, och det har heller intet parti tänkt sig. Ett verkningslöst försvar vilja vi lika litet rösta för.

Därför rösta vi för den kandidat, som står för avrustning.

Ett betryggande försvar mot de kemiska rustningarna.

Porträtt av en ung man.

Den unge man jag söker porträttera har endast ett småleende för dem, som ligga i för valen. Då jag märker det, söker jag lista ut varför, ty vem vill inte gärna läsa i de händer, i vilka framtiden ligger? — Jo, säger han, först därför att de är så få. Det är ett litet kotteri, vilkas medlemmar dundrar mot varandra och överbjuder varandra.

Jag försöker invända, att det faktum att de äro få, är inte något skäl att förakta dem.

— Sedan du är så föraktligt stämd, sade jag, borde du hellre förakta dem, som låna sig till att vara statister, eller ännu mera dem, som arbeta utan svagaste utsikt att därmed vinna någon mätbar fördel. Förakta mig, ty jag är en av dem.

Men då småler han igen och säger, att jag är långt från att ana hans innersta bevekelsegrunder. Han funderar litet om han skall blotta dem, han är icke så van att bli småledd åt som att småle. Men jag övertygar honom, att jag på djupa allvaret önskar veta dem.

Han säger då, att när han ställer sig utanför och ler åt hela oväsendet, så är det därför, att det talas så stora ord i ett så litet land som vårt.

— När jag hör dem, säger han, får jag en svart misstanke, att dessa som just nu talar och skriver, glömt bort proportionerna till den grad, att de tror att vårt lands öde och kanske i viss mån världens, avgöres på vår valdag. Men ändå är det ju så, att vårt öde beror av oändligt större sammanhang. Inte är det vi, som bestämmer om vi skall gå in för tullar eller frihandel. Och inte är det vi, som bestämmer, om Sverige skall till slut behålla eller överge åttatimmarsdagen, om vi skall leva i fred eller komma i krig, bli rika eller ruinerade.

När en engelsman går till val, sade den unge mannen, med en strimma av avund i rösten, då kan han säga sig att valets utgång kan hänga på hans sedel och världens öde på utgången. Om en engelsk politiker kommer till makten, då har han möjlighet att påverka världens öde. Tänk, vad det betyder av stimulans för den enskilde! Om man får börja livet med sådana möjligheter, då kan man växa till nånting. Men vad är det för roligt att gå in i politiken i det här landet? Den kan man ju inte ta på allvar. Och ändå har jag märkt att de, som kommer in i den, de blir allvarliga, de mister sin sälta.

Var detta då detta, som stod skrivet i de händer, som kunde hållit framtiden?

Var detta den unge svensken, som hade i blodet sitt folks gamla lust att erövra, att gå utanför sina gränser, att spela en roll, men icke fann någon utlösning och måste stå där handlingslös och blicka ut över våra trånga gränser mot större vidder, dem hans öde att vara svensk stängde honom ute från?

— Jag har aldrig känt detta, sade jag.

— Nej du! — Men det är inte *bara* därför, att jag är av det kön, för vilket att göra erövringar, betyder något helt annat . . . Men jag plågas icke av dessa gränser för mitt land bland annat också därför, att jag har en så levande känsla av, att de håller på att falla eller bli betydelselösa i sin egenskap av hinder och inskränkningar. Är det inte så, att två rörelser är ute i världen nu? Den ena för att skärpa motsättningarna mellan länderna, den andra för att lösa dem. Är det inte så, att det håller på att bildas ett Europa? Och varför vill du inte vara med om att driva det i den riktningen. Du får svängrum nog inom Europa, min vän.

— Ack, sade den unge mannen, och därmed gav han det sista strecket till porträttet, förstår du då icke, att *först ut från Sverige* vore det något nöje att behärska världen!

Devinez.

Husmoderns arbete

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna. För livsmedel är valet lätt. I våra 95 butiker gäller principen: *högsta kvalité till lägsta pris.*

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM M. O.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 11—12.
Ellen Hagen.
Telefon Norr 282 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50, månad kr. 0:50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
per millimeter
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 22 öre
Efter text ..... 20 »

Linkoln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, *Stockholm.*
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

Eva Andéns Advokatbyrå
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

D:r A. Karsten
Medicinskt, Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, Stockholm.
Behandling av
INVÄRTES SJUKDOMAR
och
REUMATISKA ÅKOMMOR

Barnm. Alma Axelssons
Förlossningshem, Linnégatan 19, Stockholm, mottager inackord. även för längre tid. Tyst och ogenerat. Välrek.

SJUKHEM
Rönneberga Sjukhem, Lidingön.
Rum lediga. Förstklassig vård, moderata priser, härligt läge. Särskild barnavdelning för barn i alla åldrar. Tel. Lidingö 937.

Tyringe Privata Förlossningshem
REKOMMENDERAS.
Tel. Riks 120.
Priser i enlighet med Kristianstads läns B. B.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM
OBS.! Sorgartiklar

Vid behov av
fotografiskt arbete
vänd Eder till
Atelier Thüring
Hornsgatan 26
STOCKHOLM
där Ni får ett förstklassigt arbete till billigt pris. Artistiskt ateliearbete. Grupper, bröllop o. d. utom atelien.
Tel.: Söder 3 1 8 8 0.

Tel. 2927 Vasag. 8. Billiga Bud

Var är liberalismen?

De bägge particheferna för spillrorna av f. d. Frisinnade Landsföreningen ha talat. Då man läser deras anföranden kan man förstå, att där verkligen rådde så olikartade grunduppfattningar inom Frisinnade Landsföreningen, att en sprängning måste komma att äga rum, på vilken fråga blev en tillfällighet.

I de allra flesta frågor gör varken Hr Löfgren eller Hr Ekman några uttalanden. Däri kunna de kallas eniga. Men det är i ett väsentligt avseende de skilja sig, försvarsfrågan och borgerlig samling. I försvarsfrågan överbjuder den förre sig själv, den senare underbjuder sig. Hr Löfgren förklarar öppenhjärtligt att liberalerna gått med på borgerlig samling, men »endast i fall då vi därmed trott oss ha större utsikter att själva få mandat». Det är emellertid självklart, att högern inte varit så självuppoffrande, att den blott och bart velat skänka liberalerna röster, utan att samgående skett med tanke på att erövra ett eget mandat. D. v. s. att samgående innebär hjälp åt högern. Hr Ekman talar emot den borgerliga samlingen och hävdar de frisinnades program. Men att de frisinnades ställning icke är så alldeles självständig, som man skulle kunna döma av Hr Ekmans tal, förbigår han fullständigt. Då han nämner förstakammarvalet i Östergötlands län talar han endast om den nyvalde högerrepresentanten, hr Hammarsköld, han nämner icke ett ord om den nyvalde representanten för de frisinnade, Hr David Bergström, som de frisinnade med en fördomsfrihet som är dem egen, icke minst vid förstakammarval sätta in med tillhjälp av socialdemokraterna genom att peta den förutvarande förstakammarledamoten, Hr Adelswärd, som i många år representerat f. d. Frisinnade Landsföreningen.

Hr Löfgren försäkrar att inga förgiftade pilar finnas i hans koger. Man frågar sig därför varifrån han fått dem, han icke nekat sig att använda. Icke heller Hr Ekman är alldeles fri från sådana vapen.

Den slutsats man kan dra angående Hrr Löfgrens och Ekmans valtal är således den, att den ene drar sig åt höger, den andra åt vänster. Men var är liberalismen, en liberalism grundad på en fri och självständig frisinnad grundåskådning?

Samvetsfrågor

till riksdagskandidater.

VIII.

Angående de industriella problemen.

Vill ni arbeta för:

en ändamålsenlig utbildning av den industriarbetande ungdomen;

en lagstiftning som motverkar farliga och ohygieniska arbetsmetoder och arbetsförhållanden;

åtgärder, som minska otryggheten i industriarbetarnas liv, såsom arbetslöshetsförsäkring och moderskapsförsäkring. m. m.

åtgärder som befordra samförstånd mellan arbetsgivare och arbetare.

FREDRIKA-BREMERSKOLAN anordnar aftonkurser för kvinnlig ungdom i svenska, engelska, litteraturhistoria, konsthistoria, matematik och samhällskunskap. Varje kurs kommer att omfatta 12 dubbellektioner och betinga ett pris av 15 kr. Upplysningar och anmälningar senast lördag den 20 sept. kl. 11—4 e. m. å Fredrika-Bremer-Förbundet, Klarabergsgat. 48. Vid anmäln. erlägges tredjedelen av avgiften.

Kvarntrustens maktpolitik.

I somras, då mjölpriserna gång på gång höjdes, tänkte man sig, att det berodde på de dåliga skördeutsikterna för brödsäd. Mellanhänderna fruktade, att stegringen alltjämt skulle fortfara och inköpte stora lager från kvarnarna. Så sänkte kvarnringen plötsligen mjölpriset. Kuppen var lyckad och målet var ernått. Kvarnarna hade blivit av med sina förråd.

Nu har mellanhänderna återigen blivit erbjudna att göra affär med kvarnarna. Svenska Kvarnföreningen har nämligen till respektive firmor utsänt ett förslag till överenskommelse så lydande:

Firman förbinder sig att under tiden från och med den 1 sept. 1924 t. o. m. den 31 aug. 1925 dels icke importera eller handla med importerat vetemjöl, rågsikt och rågsamsikt i större utsträckning än som motsvarar högst 5 proc. av firmans sammanlagda inköp av vetemjöl under samma tid, *dels inköpa sitt övriga behov av vetemjöl, rågsikt och rågsamsikt från nedanstående kvarnar,* dels ock icke utlägga konsignationslager eller nederlag av mjöl.

Under förutsättning att firman uppfyller ovanstående förbindelser, garanterar kvarnen, att firman skall av till Svenska Kvarnföreningen anslutna kvarnar äga tillgodonjuta en årsrabatt av 50 öre pr deciton mjöl för de från nämnda kvarnar verkställda och uttagna inköpen av vetemjöl, rågsikt, rågsamsikt (icke rågmjöl och fodervaror) för vilka full betalning i rätt tid erlagts, vilken årsrabatt skall vara förfallen till betalning den 1 nov. 1925.

Detta kontrakt innebär ingenting mindre än att göra kvarntrusten fullständigt allenarådande och ensambestämmande på marknaden. De kvarnar, som icke äro med i kvarnringen, vore därigenom alldeles ur spelet. Mellanhänderna hade icke annat än att trösta sig med den allmosa, de skulle erhålla som belöning för lydigt uppförande. Och jordbrukarna fingo nöja sig med den betalning, som tillmättes dem, alldeles oberoende av skördens kvantitet och beskaffenhet. Tullvännerna kunde visserligen begära ersättning av staten, men det skulle sannolikt röra sig om så stora belopp, att inte ens den mest reaktionära utgång av årets val, kunde inge sådana förhoppningar.

Det är i sanning ett ganska uppseendeväckande förslag och det återstår att se, om mellanhänderna svälja det lockbete, som utlagts för dem genom 50 öres premie pr. deciton, och så fastna i fällan. Skulle så ske, då har den fria utvecklingen mellan tillgång och efterfrågan på konstlad väg blivit upphävd. Den naturliga konkurrensen, som innebär något sunt, när den icke föres in i spekulationens irrgångar, blir klavbunden och tillintetgjord. Och jordbrukarnas ställning blir ytterligare försämrad, *icke* på grund av jordbrukets egen dåliga bärkraft, utan genom yttre våldsåtgärder.

Skall det lyckas de kvarnar som icke äro anslutna till kvarnföreningen att sätta sig till motvärn? Hur ställer sig mellanhänderna? Och finns där ingen annan utväg för jordbrukarna än att klaga över de tryckta tiderna? Eller måste staten träda emellan för att knäcka kvarntrusten. Det är frågan?

Ett nytt försvar.

Tankar med anledning av en fredsbroschyr av *E. Norlind.*

Jag kommer ifrån läsningen av en fredsbroschyr: »Ett nytt försvar» av Mia Leche och Elin Wägner. Den är intressant i mer än ett avseende. Inom samma pärm polemisera de två författarinnorna med varandra. De företräda nämligen två riktningar — Elin Wägner är ultraradikal, önskar ett bestämt avståndstagande från allt vad krigsberedskap heter. Mia Leche önskar behålla den under en viss form, nämligen i Nationernas Förbunds tjänst.

Mia Leche har i sin avdelning gång på gång tankar, vilka som repliker äro värdefulla bidrag till fredsagitationen och säkerligen också ofta komma att användas. Hon säger t. ex. på ett ställe: »Det är något gengångarartat i de röster, som i dessa tider tala sig varma för kavalleri och infanteri. Vilja det starka försvarets anhängare vara konsekventa, så måste de inse, att fosterlandskärleken, därest den fortfarande skall inriktas på krigiska ideal, måste sträckas till att omfatta även kolerabaciller och giftiga gaser.»

Det som varenda människa fick erfara, då fredens lidande började, var, att världen hade blivit en organiserad enhet, vilken sönderrivits till allas skada. Ingen har vunnit på det, ingen kan vinna förrän denna enhet återställes. Det finns inför det problemet icke vän och fiende. Man gör icke affärer genom att slå ihjäl sina bästa kunder eller genom att beröva dem materialet för deras arbete. Ett krig blir alltid en dålig affär, till och med för segraren. Hela den industriella apparat, som försörjer världen, blir en allt mer enhetlig verkande mekanism, vars alla delar betinga varandra, och så gripa in i varandra, att de som resultat måste medföra världsfreden. Detta arbete försiggår med eller emot vår vilja i varje minut. Insikten om att varje nations arbete redan håller på att uppgå i denna enhet och är nödvändigt för det hela är ännu icke bragt till medvetande hos människorna. De leva ännu i ett gammalt åskådningssätt. Det är icke längre kungar och kejsare, vilka ha de största maktmöjligheterna. Tre kejsare i Europa strökos under detta världskrig från sina troner. Det var värdelösa symboler som försvunna. Vad som återstår är att tillse, att industriapparaten blir det ansvariga folkets egendom och icke en maktmöjlighet i några fås händer. Livets uppgifter bli därmed förvandlade. Från att vara en kamp om materiella värden, blir det en kort nödvändig kamp om försörjning och tid över för de andliga värdena.

Nationernas Förbund är människosamvetets uttryck för denna enhet. Den vill behandla de frågor, vilka framstå som »nationella», från denna enhets ståndpunkt.

Det finns ett sätt att arbeta denna fredliga enhet i händerna, genom att söka framkalla människornas andliga väsen och åstadkomma en ny människotyp, vilken visar människornas högre mål utanför och utöver penningehetsen. Fellowship of Reconciliation har satt detta på sitt program. Det finns ett annat sätt att arbeta pacifistiskt — det är att göra klart för människorna, att en institution som Nationernas Förbund, hur ofullkomlig och paradox den än är i närvarande stund, icke har uppstått på grund av något känsloutbrott efter ett upprört krig, utan är en exponent för en lag, som icke kan hejdas.

Svart på vitt

En förvandling tyckes ske under inflytande av den nya atmosfären i Genève inom det politiskt-militära system, som uppbyggts av Frankrike, Polen och de små Öst- och Sydeuropeiska staterna. Själen i detta system den tjeckoslovakiska utrikesministern Benesj, som tycks vara en anpassningsduglig man, har t. o. m. enligt Genèvetelegrammen blivit den som fått jämka samman de engelska och franska ståndpunkterna i frågan om skiljedom och nödiga garantier: förslagets formel heter: obligatorisk skiljedom på grundval av folkförbundsakten, samt militära och ekonomiska sanktioner mot den stat ,som icke erkänner skiljedomsutslag.

Hr Benesj har också på ett förtjusande sätt inför svenska Socialdemokratens representant sammanfattat medlen och målet för sin verksamhet. Han vill dra in allt flera stater inom sitt system av militära fördrag och slutligen även Tyskland. Och då är problemet löst, säger han. Ja, när man lyckats få in den stat i förbundet mot vilken det är delvis riktat, då förenklas givetvis situationen. Men ett problem kvarstår: vad skall man göra med de arméer och vapen man skaffat sig?

*

Den mänskliga naturen döljer avgrunder av orimligheter. Nyss gick Europa i en katastrofstämning. Nu har en överenskommelse nåtts i skadeståndsfrågan och problemet att skapa ett betryggande system för Europa tagits upp på allvar, men allt detta är ännu i sin första begynnelse. Och redan börjar den mänskliga naturen vämjas vid utsikten till en trygghet. Fången i sin cell, säger *Time and Tide* åtnjuter en större trygghet än någon medlem av poliskåren. Han kan vara trygg till liv och lem, trygg för mat och kläder, han är skyddad mot smittosamma sjukdomar. Tidningen tänker sig de europeiska folkens framtid i ungefär samma stil och undrar, om de icke skola längta tillbaka till otryggheten och självständigheten.

I det osäkra och farliga liv som människosläktet frestar här på jorden torde fruktan för för mycken trygghet vara överflödig, även om de europeiska staterna skulle komma överens om att icke förgöra varandra med projektiler och gasbomber.

*

En allmän mobiliseringsdag var den 12 sept. i Förenta staterna. Kvinnoförbundet för fred och frihet protesterar hos presidenten:

Den amerikanska styrelsen för Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet har med harm förnummit, att krigsdepartementet planerar en nationell mobiliseringsdag i september.

I detta ögonblick då hela världen kämpar att finna en utväg till fred, skulle den amerikanska nationens skrytsamma framhävande av sin krigsberedskap för den övriga världen utgöra en direkt eggelse att utveckla dess militära tillgångar.

Vem är det då vi frukta i denna av kriget sönderslitna och sjuka värld?

*

Marockanerna dras nu tillbaka i vissa delar av Rhen- och Ruhrområdet. Men i den spanska kolonien gå de framåt. Mene tekel.

*

En förening i England har grundats för att ge s. k. Not-forgotten-bjudningar för invaliderna från världskriget. Härom dagen blev en skara invalider förda till de kungligas park för att leka lekar, spela fotboll och cricket och få choklad och cigaretter. Livet har en kedja av hårda öden i beredskap för de en gång märkta.

*

Pressen lämnar verkligen stundom medvetet ofta omedvetet, blickar in i situationer, darrande av tragisk eller komisk spänning. En rubrik sådan som: *Carlbom mecenat vid täckande av de Wickmanska förskingringarna,* målar genast upp en situation, om vars skärande ironi endast en av de närvarande, huvudpersonen, kan ha varit medveten. Det var den då storförskingraren ur järnvägsmännens kassa med en älskvärd gest överlämnar något av de stulna medlen till täckande av en medförskingrares tillgrepp.

Varför är ägandet av penningen och dess fördelar alltid den största frestelsen för kapitalismens och de rikas principiella motståndare, liksom sedlighetsförsyndelserna äro det för de gudaktiga? Är det därför, att en dygd alltid attraheras av den last som utgör dess motpol?

*

ANMÄRKNINGAR

AV

K. J.

Den permanenta konstutställningen.

Min vän från månen segnade ner på första sämsta stol och strök sig över pannan med den intellektuella trötthetens klassiska åtbörd.

— Jag kommer från den permanenta konstutställningen — upplyste han ursäktande.

Nu skulle en annan ha undrat vilken av de små tavelbodarna på Östermalm som hade överansträngt en samvetsgrann främling, men eftersom selenitens terminologi var ett ficklån från mig fattade jag utan vidare att jag hade framför mig vraket efter en vallfärd kring parker och torg.

— Var det så mycket att se på? — frågade jag ovisst.

— Jag säger inte det, men sällan skådar man något så tankeväckande. Det var jag förstås ensam om; trafikanterna ikring hade tydligen så tillfredsställande genomgrubblat problemen att de inte längre mindes deras tillvaro. Jag kommer ju så gott som från Kråkvinkel och har ingenting sett, men jag förstår fullkomligt hur infödingarna i denna konstimpregnerade atmosfär måste innerligt tillägna sig de mästerverk som dagligen frapperar deras ögon och faktiskt är vars och ens stolta besittning. Till slut färdas de bland dem som mellan sina egna möbler, behöver inte titta åt dem mer men förnimmer dem lika kärt nödvändiga ändå. Jag har hört berättas att de aldrig flyttar en staty på vinden, om det än skulle spörjas någon leda vid den.

— Inte ännu — mumlade jag drömmande.

— Ja, är det inte vackert! Innan jag fick veta det var jag aningslös om vad pietet vill säga. Med sådan läggning vore det fullt naturligt om de betänkte sig och dividerade ganska länge innan de sätter upp något nytt.

— Vilka de?

Seleniten studsade och slog back.

— Allmänheten väl — kom det helt hjälplöst.

Stillhet rådde i några blanka minuter. Så suckade jag och försökte reda våra tankar.

— Att allmänheten saknar verklig existens har jag flerfaldiga gånger utlagt och bevisat. En korporation utan medlemmar är det lönlöst att söka få tag i. Men ordet har blivit gängse som kortfattad beteckning för en fingerad smak- och intelligensnivå som varje enstaka individ eller sammanslutning i sitt innersta njuter av att känna sig höjd över. Man äger frihet att påbörda allmänheten vilket kynne eller okynne som helst, även sitt eget: såsom obefintlig är den förhindrad att dementera. Än mindre mäktar den befatta sig med statyer. Men om nu detta oskyldiga spöke än en gång är fördrivet återstår de svärmar av bilande, cyklande och fotvandrare som frekventerar de utrymmen man har anslagit till ifrågavarande exposition, och för en nykommen iakttagare ligger det nära, medger jag, att förmoda ett samband mellan denna publik och de utställda konstverken.

— Ja gör det inte? Sådana saker måste väl betraktas som offentliga angelägenheter och . . .

— Vänta, offentliga angelägenheter känns igen på det att de beständigt omges av knot, protester och rop om ingrepp. Vår friluftskonst faller således inte under den rubriken. De passerande tar den för given som gatläggning och lyktstolpar. Ja jag ser vad som svävar på er tunga: ni har under er korta vistelse på planeten upplevat lite bråk om nakna gubbar och alltför välklädda damer. Sådant röres upp någon gång kring begynnelsestadiet av en statys tillvaro, men när den lätta dammvirveln sjunker står figuren oantastlig på sin plats, inrangerad bland de eviga fakta man glömmer.

— Det där uppkallar en sublim bild i min fantasi — utbrast min med ansträngning tålige åhörare — detta högdragna brons- och stensläkte som för en sorts osynlig existens mitt i trafiken! Man kunde tro att det inte är mänskoverk. Och för resten tycks det vara precis vad man tror. Om jag är riktigt underrättad brukar det gå så till att monumentet bestämmes först och så får Försynen sända konstnären.

— Den gör så ibland. Men den måste lämna ifrån sig många beställningar därför att den har så få monumenthuggare i sin tjänst.

— Nå, de andra skapar också verk som består. Men det är kanske till slut en olägenhet — förmodade gästen från månen.

Sveriges kvinnor uppmanas av valmansförbundets kvinnor och moderata kvinnoförbundets centralstyrelse att rösta på högern. I en mycket förenklad redogörelse för partiets program, få vi bl. a. veta att partiet vill skapa »en betryggande försvarsorganisation, som bereder oss möjlighet att lämna våra efterkommande i arv ett fritt och oberoende fosterland». Säkert är det många, som tror det.

*

För att stödja landslormen har bildats en kvinnoförening i Stockholm, som skall hålla symöten varannan torsdag och anordna en kurs i kokvagnstjänst. Förebilden uppges ha varit Lotta Svärdföreningarna i Finland. Många kvinnors föreställningar om krig torde även röra sig inom den värld, som Runeberg tecknade i Fänrik Ståls sägner. Men den världen är icke vår. År 1914 var den svenska kvinnans omsorg huvudsakligen ägnad landstormens fotvård. Vi stickade strumpor och gåvo pengar till borvaselin. Men skoskavets problem ehuru icke löst, överskuggas nu av större svårigheter.

*

Borgmästare Lindhagen påstår, att det finnes i vårt land djupa led av avrustningsvänner, som icke ha några kandidater att rösta på, eftersom intet parti har avrustning på sitt program. Han föreslår därför, att avrustningsfolket, som han kallar dem, skriva sina egna valsedlar med underpartibeteckning avrustningsfolket och med avrustningsnamn därpå. Hypotesen om de många oorganiserade avrustningsvännerna är intressant. I tre valkretsar, de, där Frisinnade kvinnors kandidater äro uppställda, ges åtminstone ett tillfälle att pröva dess riktighet.

*

Den internationella juristkongressen har för sin del antagit ett förslag till reglering av luftkrigföringen, med betonande av svårigheten att »finna en formel för begränsande av de objekt, som kunna utsättas för luftangrepp». Nå, formeln låter sig nog finnas, men tillämpningen! Förövrigt kan med tillfredsställelse antecknas att den dag, då juristkongressen var på galaföreställning på Operan var det höstfest på Långholmen med musik efter ett mera folkligt program . Vi hoppas tonerna trängde in till fångarna. Någon jämvikt skall det väl vara mellan domare och dömde.

*

Fröken Bertha Wellin varnar oss fredsvänner för ett bittert uppvaknande ur våra drömmerier. Onödigt, vi äro fullt vakna och veta vad vi göra.

Följden av att bli vald.

Först talade jag en timme eller kanske var det mer och utgöt mitt hjärta i känsla av att just ingen mer än hon, som satt mitt emot mig, kunde riktigt förstå och behjärta mitt öde. När vi stego in i Frimurarehotellets stora matsal, så kändes det litet otäckt att bli så beskådad av kypare, uppasserskor och gäster. Salen var full av publik, ty man fästade för avtäckningen av stadens första staty, ägnad Gustaf III, som ett sent tack för undfångna stadsprivilegier och alla skulle titta på riksdagskvinnan och på mig som ville bli det. Men sen glömde jag hela världen omkring det hörn vi fått oss anvisat — tack vare hennes förutseende att beställa bord i förväg. Hon frågade så, att jag förstod att hon visste, vad det var fråga om. Och när jag berättat om de sista sju veckornas tillvaro som riksdagskandidat, sade hon: ja, för tre år sen, var det lika dant för mig och så till råga på allt kom jag in också i riksdagen. Om det också händer er, fru Lövstrand, kan ni få komma igen till mig och be om deltagande, och då skall ni få det.

— Men ni ställer ju upp er igen?

— Ja, jag har ställt upp mig igen, det är sant, men den här gången tar jag inte valrörelsen så hårt och inte heller går jag igenom valkretsen så samvetsgrant som år 1921, då jag måste fara omkring och visa mig i varenda socken, innan de kunde rösta på mig.

—Men ni beklagar den som blir vald? Gäller inte det den, som blir omvald också?

— Åja, sade hon, men inte i samma grad. Det är naturligtvis värst första gången, och i ännu högre grad gäller det om de första kvinnornas första period. Så som vi hade det, kan ni ändå inte få det. Och om ni skulle råka komma in, så har ni kanske mig där, som kan inviga er i alla spelets regler, vilka äro tusen. Ni behöver aldrig komma med yrkanden på fel ställe eller lämna in motioner på fel dag, för att det kan jag nu undvika.

— *Måtte* ni komma in, sade jag.

— Ja, sade hon, det gör ni verkligen rätt i att önska av allt ert hjärta. Ändå vet ni inte, hur stor anledning ni har till att göra det. Vi som kom först hade intet begrepp om vad det ville säga att bära tyngden av att vara de första och de enda. Möjligen en dunkel aning men ej mer. En nykommen man försvinner i mängden, *de ser ju likadana ut allihop*, och så gör han som det berättas att Thorson gjorde: säger farbror till dem som äro gamla i gården, spelar bräde och snappar upp vad det är frågan om, till dess han en dag är mogen att föras fram på en elevuppvisning utan att dumma sig för mycket. Men vi stod där och somliga tittade på oss med förväntan, antingen den nu gällde våra dumheter eller våra underverk och alla var nyfikna. Vi kunde inte gärna ställa oss i något elevförhållande till ställets veteraner. Vi orkade inte äta middagar, och förresten var det ingen som bjöd oss.

— Blev ni inte vänner med några av dem? frågade jag.

— Jo, sade hon, till slut slöt jag vänskap med ett par tre. Men flertalet av de övriga var ju så förtvivlat osäkra i sitt sätt emot en.

— Jag antar att det var ni, som gjorde dem osäkra, sade jag. Ni gör även mig osäker på sätt och vis. Hur mycket mera då dem!

Hon smålog bara.

— Och så skall ni tänka er, att vi hela tiden hade bördan av de så kallade kvinnornas intressen på vår rygg. Dem skulle vi stå upp för, det väntade alla av oss. Men kvinnorna är ju inte en enhetlig massa, de har många intressen, som först måste finnas en gemensam formel för, innan vi kunde säga, att vi talade för dem. Och när vi sen kom och sa till exempel att kvinnornas önskan att få tillträde till statens ämbeten var liktydigt med önskan att få framlämna en gåva, inte ett krav, då trodde de vi var högfärdstokiga. Och det var inte så förfärligt roligt alltid.

— Men var det inte *något*, som var roligt?

— Jo, sade hon, att komma underfund med hur det går till att styra riket. Att se maskineriet innifrån. Det var roligt. Om ni kommer in, så skall vi titta på det tillsammans.

— Men tänk, om ni inte kommer in? sade jag.

— Ja, då har jag åtminstone lämnat en reform efter mig. I de kvinnliga ledamöternas klubbrum finns numera en soffa, som man kan ligga på, när man väntar på voteringarna om nätterna.

Förresten — — —

Vad då?

— Så finns det så många sätt att göra det lättare för sig, än vad vi gjorde. Hon såg så genomträngande på mig, att jag rodnade under hennes blick.

— Jag är förfärligt rädd, sade hon, att ni vet det, utan att jag behöver säga er det, fru Lövstrand.

*

Med anledning av vad fru Lövstrand skrivit om sin korrespondens, ha vi frågat henne om hon inte får några uppmuntrande brev också. Med sista manuskriptet skickade hon oss följande, som ett prov på den mera trevliga sorten.

Kära Fru Lövstrand!

Förr tyckte jag, att det bästa man kunde prånta in i sitt minne, medan man gick och klädde sig om morgnarna, skulle vara det där: Denna dagen ett liv. Men bara tanken på det gjorde en så djupt missmodig, därför att det föreföll så högt och ouppnåeligt — alldeles som stjärnvärlden, dit dock både Ni och jag förirrade oss på samma gång häromkvällen efter Ert föredrag i skogsbacken Ni vet. Där kom jag alltså att höra Er säga: »Jag anser det vara min plikt att arbeta, som om jag trodde, att det lönade sig». Så är det ju. Men det skall Ni inte framhålla bara för stjärnorna, Fru Lövstrand, Glöm inte att lära ut det till människorna också i alla föredrag, som Ni har kvar.

Ynglingen i Vallby.

De två fronterna.

Det hör till ett mellanpartis vanskligheter att under påfrestningarna vid val kunna hålla sina båda fronter någotsånär klara. De grumlas så lätt i ytterkanterna åt båda hållen.

Liberaler och folkfrisinnade gå nu var för sig, icke utan en viss bitterhet bekämpande varandra. Skilsmässan var kanske oundviklig, säkerligen var den beklaglig. Liberalismen här i landet, tillräckligt beskuren och attackerad förut, hade sannerligen mer än väl behövt föra fram sina glesnade skaror under *ett banér*. Man man våga hoppas att det endast är fråga om hemskillnad på en tid, under vilken försoningens och sammanhållningens krafter skola hinna verka i återförenande riktning? Det ser knappast så ut.

Det finns säkerligen en hel del liberalt tänkande kvinnor, som ej kunna underskriva vad »Tidevarvet» i en redaktionell artikel med titeln »Gränslinjen» i nr 36 uttalar just ifråga om partigrupperingarna i detta nu. Tidningen säger:

»Högern rustar sig med 'starka namn' för kamp mot socialdemokraterna om makten. Det är dess sak, men det gläder oss att de icke få det stöd av liberalerna, som de väntat och önskat. Då må hellre överloppsrösterna gå till socialdemokraterna». Socialdemokratien från flydda dagar, arbetarklassens stora uppbåd fram emot mänskliga rättigheter, behövde och fick också månget gott handtag från liberalismen. Det var naturligt och riktigt. Nu, då socialdemokratien såväl fackligt som politiskt är både stor, mäktig och utomordentligt väldisciplinerad, reder den sig synnerligen lätt i striden, våra »överloppsröster» förutan. Det finns alls ingen anledning för frisinnat folk att gå och känna sig som ett litet högerannex till partiet åt vänster.

Man förnimmer kanske klarast skillnaden mellan liberal och socialdemokratisk grundåskådning ifråga om den snart aktuella stora skolreformen. Det känns i luften att den kommer att bli partifråga — ett fruktansvärt öde i sanning! Man kan framställa standardtyper av boningshus, av automobiler och av korvstoppningsmaskiner, men förskona oss från standardsskolor och standardmänniskor!

»Åsiktsgränsen — — — går mellan högern å ena sidan och vänsterpartierna av olika nyanser å den andra», säger Tidevarvet vidare. Javäl, men låt oss framförallt hävda liberalismens rätt att leva sitt eget liv, att verkligen känna sig äga två fronter och inte bara en!

Elsa Alkman.

Vid annonsering anlita

Gefle Posten

DAGLIG MORGONTIDNING.

Almenta

Verksamt, kraftigt stärkande och med bästa resultat givna specialmedlet att återvinna lunghälsa vid lungsot. Ingriper radikalt förbättrande på kroppens näringstillstånd genom sin allmänt stimulerande verkan.

Pris kr. 3:65 pr originalförpackning.

Boken om Almenta, 75 c tusendet, sändes gratis.

Fru HEDVIG LINDHOLM.
Upplandsg. 68—151, Stockholm.

Sätt kroppen i bästa möjliga kondition i kampen mot infektioner i allmänhet och tuberkulosen i synnerhet. Det sker genom det vitaminrika Almenta.

PENSIONAT

1:sta klass pensionat
Röingegatan 1, Hässleholm, rekommenderas.
Innehav. **I. Olsson,** tel. 438.

Maria Thouréns Pensionat
Lilla Torget.
Tel. Kristianstad 1024.
REKOMMENDERAS.
Helinackordering till moderat pris.

Alma Dorés Damfrisering
Järnvägsgatan 5.
rekommenderas.
Tel. 191. Hässleholm.

Nelly Lindgrens
MÖNSTERAFFÄR, Kristianstad
Rekommenderas.
V. Storgatan 47.

Alla slags hårarbeten utföras av hårfrisörskan,
fru Agnes Ask,
V. Smalg. 16, Kristianstad.

Dagligen färsk, hemlagad konfekt hos
ANNA EDESTRANDS EFTR.
Tel. Kristianstad 1777.

E. Gustafssons Konditori
vid torget
rekommenderas.
Tel. Hässleholm 439.

ESPERANTOTRYCK
Bäst och Billigast.
Kristianstads Boktryckeri A.-B.
Tel. 15 57 Tel. 15 57

Östenbergs Bokbinderi
Tel. 108 Hässleholm, Tel. 108.
Utför **reelt** arbete till ytterst moderata priser.

SPIRELLA korsetter färdiga och på beställning.
DOKTORINNAN H. TÖRNQUIST,
Styrmansgatan 8, Öst. 54 24.

Tussin

Snabbt, effektivt och naturligt slemlösande medel vid astma, bronkit, slemstockning, hosta, förkylning. — Berömt och välkänt hos sjuka. —

Originalförpackningar à 1:25 å apotek, drogaffärer eller direkt.

Broschyren om Tussin. 95 c tusendet, sändes gratis.

Fru Hedvig Lindholm
Upplandsg. 68—151, Sthlm.

Atelier Leverin
S. Storgatan 41, Hälsingborg, tel. 2596.
Utför fotografering vid fester och klubbsammanträden såväl som i hemmen.
Passfotografier färdiga på en timme.
Förstklassigt arbete till billigaste pris.

C. Christofferssons Pianofabrik,
S. Storgatan 29, Hälsingborg, tel. 2290,
rekommenderas.
Reparationer och stämningar utföres av verklig fackman.

Önskar ni vid uppehåll i **Hässleholm** ett hemtrevligt privatrum, tag då in hos fru Emma Wahlqvist-Axelsson,
Nya Damfrisersalongen
Läge snett emot järnvägsstationen,
tel. 192.

Mötesplatsen.

NORRBOTTEN.

Fru Ellen Hagen har talat i Råneå, Kalix, Haparanda, Morjärv, Korsnäs, Roknäs, Piteå.

I Kalix blev rektorskan *Hilda Dahlgren* Frisinnade kvinnors ombud. I Haparanda åtog sig fil. kand. fru *Sigrid Körlof* samma ämbete.

SKÅNE.

GEMENSAMT VALMÖTE i ESLÖV.

Skåneförbundet av Frisinnade kvinnor, Malmöhus läns liberala valkretsförbund och Malmöhus läns frisinnade valkretsförbund anordnade söndagen den 14 sept. gemensamt valmöte i Eslöf. Fröken Kerstin Hesselgren, som placerats först å talarlistan, höll ett i all sin koncentrerade form storstilat anförande, vari hon särskilt hänvände sig till kvinnorna och framhöll den stora olikheten mellan forna tiders kvinnor och nutidens, vilka med rösstsedelns tillhjälp kunna öva inflytande på händelsernas gång. Tal. dröjde något vid den gångna riksdagsperiodens arbete och påpekade att flertalet av de motioner, som väckts av de kvinnliga riksdagsledamöterna, hade fallit. De fem representanter vi ha kunna föga uträtta, vi måste bli flera. Kvinnorna ha som väljare mycket stor makt härvidlag, om de blott vilja begagna den. Vid förra valet ansågos kvinnorna i egenskap av den stora obekanta faktorn, såsom mycket farliga, och man placerade dem i förskräckelsen rätt högt på kandidatlistorna. Sedan dess har man lugnat sig, och kvinnorna åka nu allt längre ned på listorna.

Det begäres offer av kvinnorna när man fordrar att de skola ägna sig åt politik, det uppstår ofta en pliktkonflikt härvidlag. Men det gäller att lösa konflikten, och tal. slöt med en övertygande försäkran om sin ljusa tro på kvinnorna, såsom fullgoda medborgare.

Efter fröken Hesselgrens anförande talade nämndeman Alfr. Nilsson i Steneberg för det liberala partiet och lektor A. Hagen, Ystad, för det folkfrisinnade.

Fröken Hesselgren fortsatte därefter till ett

MÖTE FÖR KVINNOLISTAN I KRISTIANSTAD.

där hon talade tillsamman med rektor Ellen Widerberg, som är andra namn på kvinnolistan och hovrättsnotarien adv. Elisabeth Nilsson.

Rektor Widerberg angrep valledan bland kvinnorna och manade dem till samling kring Frisinnade kvinnors program.

Advokaten Nilsson ansåg liberalismen vara en nödvändig faktor i samhällslivet och trodde därför ej på spådomen om dess död. Även hon manade kvinnorna till solidaritet kring kvinnolistan.

Fröken Hesselgren talade om barnavårdslagarna, påvisade nödvändigheten av att den kvinnliga synpunkten kan göra sig gällande vid avgörandet av icke bara speciella kvinnofrågor utan alla de stora avgörande frågorna.

Måndagen den 15 talade fröken Hesselgren i Ystad över ämnet: kvinnorna och den nya tiden. Mötet öppnades av fröken Hulda Lundh, som, enligt vad Tidevarvet redan förut omtalat, står på de Frisinnades lista i Malmöhus län som suppleant för listans första namn, lektor Hagen. Fröken Lundh talade även på den fest, som sedan var anordnad för fröken Hesselgren. Hovrättsrådet Bror Petrén höll också ett anförande — ett bevis på att samförståndet mellan liberala och frisinnade är ganska gott i Skåne. Så gott att det icke var de närvarande någon svårighet att samlas kring Riksförbundets ordförande.

Styrelsen för *Södermanlands länsförbund* av Frisinnade kvinnor har vid sammanträde beslutat att förbundet *såsom förbund* ej skall deltaga i årets valarbete.

Är klänningen bra sydd

säger Du? Det var roligt att höra! Men att sömmen är så jämn och fin, har jag att tacka min Husqvarna-maskin för. Du kan inte tro vad den syr fort och väl — och så lättskött den är. Jag vet inte hur jag skulle hinna sy åt mig och min familj, om jag inte hade min utmärkta HUSQVARNA-symaskin.

Köp Du en Husqvarna-maskin så blir Du belåten — det bli alla, som köpa

HUSQVARNA

SYMASKINER

Från tårarnas dal.

Isa öppnade ögonen. Hon låg stilla en stund, tills hon kände, att även barnet inom henne vaknade och började sina sprittande rörelser. Då vände hon sig tungt på rygg för att få det i bättre läge och sjönk tillbaka i halvslummer. Ett ihållande spädbarnsskrik från rummet bredvid skakade upp hennes nerver. »Hur länge skall den där ungen skrika. Kan ingen vända på den eller ge den mat.» Men som en blyklump föll minnet över henne: »Det är ju fröken Josts lilla flicka, som skall lämnas bort.» Medvetandet om var hon var och vad som väntade, pressade ihop hennes hjärta, så att hon kände sig dödstrött i hela kroppen. »Jag orkar inte stiga upp, nej jag orkar inte», tänkte hon, »jag skall be att få frukost hit in, och vill de inte ge mig, kan jag vara utan, jag orkar inte äta heller.» Hon såg sig om efter en ringklocka, men fann ingen.

»Fröken Jost», ropade hon med svag röst, men när hon inte fick svar, slängde hon en sko mot dörren.

Barnskriket tystnade hastigt.

»Vad är det?» frågade fröken Josts röst.

»Förlåt, det är bara jag ...»

»Godmorgon fröken Borg. Jag kan inte hjälpa att hon skriker. Hon har inte fått någon mjölk.»

»Det var inte det. Men var sitter knappen till ringledningen?»

»Det finns bara en i huset, och den har jag. Vad vill ni?»

»Jag orkar inte stiga upp. Kan man inte få litet mat hit in?»

»Det råder jag er att inte be om. Försök stiga upp.»

»Jag orkar inte. Jag vill aldrig stiga upp mer.» Hennes röst bröts av tårar.

»Ni kan inte ligga här och dö. Fru Forss skulle tycka det vore så obehagligt. Det skadar hennes anseende, om det kommer ut.»

Isa medgav, att det inte vore finkänsligt, helst som hon inte kunde betala synnerligen mycket för allt besvär det skulle bli, och alla utgifter.

»Livet vill inte ha mig», tänkte hon, »och döden vill inte ha mig. — Jag måste stiga upp till frukost.»

Hon steg ur sängen och började sin morgongymnastik, som hon lagt sig till med sedan hon blev medveten om barnet. Det tyranniserade henne. När hon ville sitta uppe och läsa om kvällarna, som hon gjort på den tid böcker och studier voro hela hennes värld, måste hon fråga sig, om det också var nyttigt för barnet? Nej. Då fick hon gå till sängs.

Hon hade svårt att äta, men tvingade sig till det för barnets skull.

Hon kände lust att gråta hejdlöst, bittert, över sitt förlorade liv, men hon ville inte, om det stod i hennes makt, ge barnet någon ärftlig belastning av hypokondri, och tvingade sig att skämta, skratta och prata.

Hon vände sig instinktivt bort, om något fult eller anstötligt kom inom hennes synkrets och läste endast sådana böcker som behandlade livet från en ideell och upphöjd ståndpunkt. Som hon haft svårt för matematik i skolan tvang hon sig att lösa ett par ekvationer varje dag för att inte barnet skulle få denna brist i arv.

Och när hon stundom greps av håglöshet, satt med händerna i kors och frågade sig själv: vad tjänar allt detta till, vi kanske skola dö snart båda, drev henne samma instinkt, som ledde henne i allt annat, ut på långa promenader, som gåvo henne friskare färg och nytt livsmod. »Bara inte förtvivla! När barnet lämnat min kropp skall jag få tid att gråta, inte nu!»

När hon stod vid spegeln och lade upp håret mötte hon vemodig sin egen bild. Hon hade varit nästan vacker en gång, som en ung flicka är det, med röda läppar, djupa ögon och ett gnistrande hår, men det hade bleknat alltsamman. Det var så underligt att tänka, att själva skönheten bara gick ut på att locka — till detta, och att kronbladen måste vissna, medan frukten mognade.

Fru Forss gläntade på dörren och sade nervöst:

»Frukosten är klockan nio, hon är redan fem minuter över. Var så god!»

Isa gick in i matsalen. Fröken Klaus och fröken Jost stodo bakom sina stolar. De diskuterade barnavårdsfrågan.

»Men då är det ju förgäves», sade fröken Jost, medan hon satte sig, »som man gömt sig häruppe så länge, om det ändå måste komma i ens prästbetyg och bli bekant i hemförsamlingen.»

»Det skrives direkt i kyrkböckerna», svarade fröken Klaus med djup röst, och det var första gången Isa hörde henne tala, »det är bara prästen och barnavårdsnämnden som få reda på det, och prästen har skyldighet att tiga.»

»Men barnavårdsnämnden består ju av tio personer av socknens mest betrodda män. Tio personer och deras fruar! Det är nästan hela ens umgänge.»

»Ja, det kan inte hjälpas. Det är så. Såvida ni inte får ett skriftligt intyg av fadern, att barnet får skrivas på honom som trolovningsbarn. Då kommer det i hans prästbetyg, och barnet får ärva honom, men jag tror, att det ändå skrivs på er.»

»Tror, ja! Ingen av oss vet något, och min barnavårdsman vet mindre än jag. Förresten är han karl, och vem vet hur många oäkta barn han har själv.»

Fru Forss gick omkring och serverade kaffet.

»Jag skulle råda fröken att försöka få ett intyg av fadern, så att barnet kan skrivas på honom», sade hon, men fröken Jost skakade på huvudet.

»Nej, det skulle han inte tycka om. Man måste tänka på hans ställning. Han skulle bli så ond.»

»Jag har fått brev idag», sade värdinnan för att länka samtalet från de tråkiga lagfrågorna, som hon inte begrep.

»Så-å», sade tre hövliga röster.

»Ja, från en fröken som varit här. Magnusson hette hon, och det var hennes riktiga namn, ja, det kanske jag inte skulle talat om. Hennes far var i alla fall en rik grosshandlare i Stockholm. Jag tror de bodde vid Strandvägen.»

»Vi kan ju säga det, så vet vi, att han *inte* bodde vid Strandvägen», sade Isa och betraktade fru Forss stadigt. Denna tog i häftigt:

»Jo det — — ..», men när hon mötte Isas blick förstod hon, kom av sig och rodnade, men fann sig snart:

»Ja, jag hittar på det där namnet Magnusson också, för något skall man ju kalla henne, och denna fröken Magnusson var den mest bortskämda unga flicka man kan tänka sig. Allt vad hon pekade på fick hon, hennes far kunde aldrig neka henne något. Det var ju klart vad det skulle bli av henne med en sådan uppfostran. Hon hade aldrig lärt sig säga nej och var van att göra allt som var roligt. Men när hon kom till sin far och grät och talade om att hon skulle få ett barn blev hon utkörd. Hon fick gå och lägga sig på hotell samma natt. Fadern betalade för henne, men hon har aldrig med sin fot fått komma över sitt hems tröskel och hennes föräldrar nekar att se henne för sina ögon. Hon kom hit och fick en liten flicka, och den blev genast utackorderad i en stuga här i närheten.»

»Lever den»?

»Ja visst, men fröken Magnusson gör som sina föräldrar, hon vill aldrig se sitt barn. Nu roar hon sig, skall jag säga, och det gör hon rätt i. Hon har väl lärt sig att vara mer försiktig. Det finns ju medel ...»

»Ja, det lär göra det», sade Isa bitande. »Men det är bara ett som duger, och det heter arbete.»

»Arbete, när hon har pengar som gräs och kan ligga vid fina badorter. Hon talar om i brevet att hon var i Falsterbo i sommar, men hon var dödligt rädd, när hon skulle bada i sällskap, att någon skulle se ärren på hennes höfter och förstå, att hon hade fått ett barn.»

(Forts. i nästa n:r)

Stomin

Pris: 2:25.

Magmedicin, kraftigt magstärkande, snabbt aptitgivande och naturligt välgörande. Beprövat sedan 20 år. Originalförpackningar å apotek, drogaffärer eller direkt.

Broschyren om Stomin, 95 e tusendet, sändes gratis.

Fru HEDVIG LINDHOLM

Upplandsg. 68—151, Sthlm.

Den som icke är frisk,

besväras av Magsyra och Huvudvärk Reumatismen samt värk i kroppen rekommenderas att använda en huskur med **Frukt-Salt-Samarin** och rensa mage och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyran från kroppen samt uppfriska blodet, så återvinnes **hälsa och krafter.**

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart uppfriskande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postförskott från **Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm.** (Säljes å Apotek, Drog- Kemikalie- & Färghandel m. fl.)

20

GETINGEN

ROMAN

av

E. L. VOYNICH

— Det var Atén också, avbröt signora Bolla leende, men staden behövde ändå en geting som väckte upp den ur dess slöhet.

Riccardo slog handen i bordet.

— Att vi inte ha tänkt på Getingen! utbrast han. Någon bättre kunde vi inte önska oss.

— Getingen — Felice Rivarez. Kommer ni inte ihåg honom? Han tillhörde Muratoris band och kom hit från Apeninerna för tre år sedan.

— Ja, ni var ju lierad med dem. Ni följde med dem, när de voro på väg till Paris.

— Ja, jag följde Rivarez till Livorno. Han ville inte stanna i Toskana, ty eftersom upproret misslyckats, ansåg han sig inte ha något där att göra, utan reste till Paris, men jag är nästan säker på att han skulle komma tillbaka om vi meddelade honom att det finns möjlighet att uträtta någonting i Italien.

— Vad var det du sa' han hette?

— Rivarez. Jag tror att han är brasilianare. I alla händelser vet jag att han varit bosatt därute. Han är en av de kvickaste karlar jag någonsin träffat. Gud skall veta att vi inte hade något att vara glada över den veckan i Livorno, men Rivarez var oemotståndlig med sina tokroligheter. Han fick ett sabelhugg i ansiktet som jag måste sy ihop. Ja, han var en besynnerlig varelse, men jag tror att det var tack vare honom och hans påhitt som de stackars pojkarna kunde hålla modet uppe.

— Är det han som skriver politiska kåserier i de franska tidningarna under signaturen »Le Taon»?

— Ja. Smugglarna i Apeninerna kallade honom »Getingen— på grund av hans skarpa tunga och det namnet behöll han när han signerade sina artiklar.

— Jag känner en smula till den där herrn, sade Grassini, och vad jag hört länder inte mycket till hans fördel. Han är otvivelaktigt i besittning av en viss begåvning, men hans rykte i Paris och Wien är inte det bästa. Han tycks vara en mycket äventyrlig herre. Det påstås att Duprez expedition fann honom någonstans i Sydamerikas vildmarker och av barmhärtighet tog honom med sig. Vad upproret i Apeninerna beträffar är det ingen hemlighet att alla slags äventyrare tog del i den olyckliga historien. De som avrättades i Bologna voro ingenting annat än vanliga missdådare och många som undkom voro av mycket tvivelaktig beskaffenhet. *Några* voro naturligtvis av en upphöjd karaktär, men —

— Några voro intima vänner till flera personer i detta rum! avbröt Riccardo med ett vredgat tonfall. Det är gott och väl att vara noga och exklusiv, Grassini, men dessa »missdådare» gav sina liv för sin tro, och det är mer än vad man kan säga om er och mig.

— Och när människor en annan gång servera er gammalt skvaller från Paris, tillfogade Galli, så kan ni säga att de misstagit sig grundligt beträffande Duprezexpeditionen. Jag är personligen bekant med Duprez adjutant, Martel, och han har berättat mig alltsammans. Det är sant att de fann Rivarez därute. Han hade blivit tillfångatagen i kriget när han kämpade för den argentinska republiken, men rymt, och nu strövade han omkring under olika förklädnader. Historien om att de tagit honom med sig av barmhärtighet är ren fiktion. Expeditionens tolk hade blivit sjuk och var tvungen att återvända hem. Ingen kunde tala infödingarnas språk och därför erbjöd man denna befattning åt Rivarez och han tillbringade tre år med expeditionen vid undersökningarna av områdena kring Amazonfloden. Martel sade mig att de aldrig skulle kunnat uthärda strapatserna om de inte haft Rivarez med sig.

— Vem han än må vara, sade Fabrizi, så måste det i alla fall vara något anmärkningsvärt med honom, eftersom han tillvann sig både Martels och Duprez aktning, eller vad säger ni, signora?

— Jag känner inte till honom, ty jag befann mig i England när flyktingarna passerade genom Toskana, men om hans kamrater som voro tillsammans med honom under en tre års expedition i obebodda trakter sätter värde på honom, så anser jag att det väger upp boulevardskvallret.

— Hans kamrater hade endast en mening om honom, sade Riccardo, och dessutom var han personlig väl till Orsini. Å andra sidan är det fullkomligt sant att det cirkulerar en del rykten om honom i Paris, men en karl som inte skaffar sig fiender, skulle aldrig kunna bli en politisk satiriker.

— Jag undrar om jag inte såg honom en gång när flyktingarna voro här, inföll Lega. Var han inte puckelryggig eller missbildad på något sätt?

Professorn hade öppnat en skrivbordslåda och letade igenom sina papper.

— Jag tror att jag skall ha en beskrivning på honom någonstans, sade han. Ja, här är den: »Felice Rivarez, kallad Getingen. Ålder: omkring 30 år, födelseort och föräldrar okända, antagligen av sydamerikansk härstamning; yrke: journalist. Kort till växten, svart hår, svart skägg, mörk hy, blå ögon, bred panna. Särskilda kännetecken: haltar på högra foten; vänstra armen snedvriden; saknar två fingrar på vänster hand; stammar.» I en liten not bifogas det att han är en mycket skicklig skytt och att man bör iaktta försiktighet vid hans arrestering. Nå, mina herrar, vad säger ni? Skola vi meddela honom att vi vore tacksamma för hans hjälp.

— Jag tycker vi kan höra oss för, sade Fabrizi, och ta reda på om han skulle vara hågad för en sådan plan.

— Ni kan vara säkra på att han kommer att bli hågad när det gäller att inlåta sig i strid med jesuiterna. Han är den mest antiklerikala person jag någonsin träffat.

— Vill du skriva till honom då, Riccardo?

— Ja visst; jag tror att han för närvarande befinner sig i Schweiz. Han har aldrig ro någonstans. Vad broschyrerna beträffar —

(forts.)